דאס יעצטיגע לעבען אין ראטען-פארבאנד

(פארזעצונג פון 4)

דאס מאל, ווי עס שיינט, האט דער אידישער יתום שוין געהאט א שווערען ענין. גאנצע צוויי שעה האט ער זיך גע־זאמט. אבער צוריקגעקומען איז ער מיט צוויי פון די בעסטע פאראד בילעטען. גע־קומען איז ער מיט א מינע אויף זיין באַ־שפרינקעלטען פנים, ווי ער וואלט געווען דער גרעסטער זיגער אין דער וועלט. אלענפאלס, דער גרעסטער זיגער אין סא־וויעט רוסלאנד. און ווירקליך האט לעאן אין אזעלכע פאלען וואונדער באוויזען.

א מערקווירדיגער אינגעל!

אלעמען קען ער, מיט יעדען איז ער אויף "דו". אין דער אפערע געהט ער ארום און באגריסט זיך מיט אלעמען. איינמאל, נאך דעם ערשטען אקט, האט ער זיך דורכגעשטופט דורך א גרופע שעהן געקליידעטע לייט און האט א זאג געטאן צו א פעסט־ געבויטען אמעריקא־נער: — איך ווייס ווער איהר זייט. איי־ער נאמען איז דזשין טוני, דער געוועזע־נער אמעריקאנער קאפיטאן.

אלעמען קען ער. האט טוני באַ־מערקט צו דעם אמעריקאנער שרייבער: ניט פטור צו ווערען פון דעם אינגעל. אט אזוי ווי א דעטעקטיוו פון דעם געּפּעאו האט ער זיך אנגעטשעפעט אן מיר...

א בילד פון מאסקווער מארק

דער שרייבער וואלטער שילדערט, וואס ער האט געזעהן אויף א געוויסען מאסקווער מארק. דאס איז יענער מארק, וואס מען רופט איהם "דער מארק פון די גנבים". פארוואס עפעס "גנבים"? ווייל מען מורמעלט צווישען עולם, אז די, וואס פארקויפען דארט זאכען, האבען דאס ער־נע צוגענומען, דורכגעשמוגעלט, ארויס־געשמוגעלט. אט אזא מארק איז דאס.

אין אלטען סקווער געפינט ער זיך. ארום אלטע געביידעס — דארט טומעלט זיך זעהר שטארק — פאראן טעג וואס דארט דרעהען זיך ארום, שטופען זיך איינער דעם צווייטען, ביי א צעהן טויזענט פער־זאן. עס איז א געשריי, א געדראנג און מען ווייסט ניט ווער עס איז דער קוי־פער און ווער דער סוחר. ביידע קוקען אויף גלייך... מען טראגט זיך ארום מיט שיך, מעהרסטענס פארלאטעטע, מיט שטיקלאך צירונג, מיט הויזען, מיט היט, מיט העמדער, אונטערוועש, רימענס. אנ־דערע פרוייען פארקויפען שטיקלאך בילינגע זייף, קעמלאך, און עהנליכעס. פאראן א ווינקעל אויף דעם מארק, וואו מען פארקויפט שפייז. דאס פלייש ליגט אפען מיט דעם אויבערשטען טייל פארשווארצט און פארדארט ליגענדיג לאנג אויף דער זון, מען פארקויפט דא אויך הערינג פאר א דאלאר א שטיק. פויערים קומען אמאל מיט קעז, מיט אייער. ווי דער אמעריקא־נער שרייבער איז אהין אוועק, האט ער געפונען א מציאה. א פויער איז ארומ־געגאנגען מיט א היטעל אין וועלכער ער האט גע האט 7 אייער און דער פויער זייענדיג אין איילעניש, איז וויליג געווען צו פארקויפען די זיבען אייער פאר א זעלטען בילינגען פרייז אזש קיינער האט זיך דאס ניט געוואלט גלויבען. נעמליך, ער האט די זיבען אייער געוואלט פאר־קויפען פאר צוויי רובעל מיט 50 קאפי־קעס. לויט דעם יקרות אין מאסקווע איז דאס א מציאה, געוועהנליך צאהלט מען איצט אין מאסקווע 6 רובעל פאר צעהן אייער.

אין א זייטיגען ווינקעל פון דעם מארק זעהען זיך עפעס מאדנע פעדלערס, מאדנע פארקויפער. מעהרסטענס שטעהען דא עלטערע לייט, סיי מענער און סיי פרויען. אויף וועמענס פנים'ער מען קען זעהן אז זיי קומען פון רייכע הייזער. דאס זענען די אמאליגע אריסטאקראטען. עס לעבט זיך זיי שווער. מעהרסטענס אום זונטאג קומען זיי צו זייער ווינקעל אין מארק און שפרייטען אויס פאר זייערע פיס די זאכען, וואס זענען זיי נאך געבליבען פון זייער אמאליגער רייכקייט. אביסעל צירונג, רינגען, אויררינגלאך, זייד, שטיק־לאך אטלאס, און עהנליכעס. דאס פאר־קויפען זיי. מען זוכט קונים און פון דעם ערנעהרט מען זיך. זענען דארט פאראן 70-יאהריגע, וואס האבען אמאל געשפילט א ראלע אין לעבען. אין יענעם ווינקעל קען מען קלאהר זעהן וואס פאר אן ענדע־רונג עס איז געקומען אין דעם רוסישען לעבען, ווי דאס לעבען האט זיך געביטען.

ניט לאנג צוריק איז אויף דעם "גנבים מארק" פארגעקומען א גרויסער טומעל. אבער די סאוויעטישע ציטונגען האבען וועגען דעם ווייניג וואס געשרי־בען. געזאגט האט מען, אז א מחנה באַ־וואפענטע "אונטערוועלט" לייט זענען באפאלען דעם מארק און צוראבירט די קלייטלאך. עס האט זיך אנגעפאנגען א געשלעג. פאליציי איז געקומען. אנדערע זאגען אז באפאלען זענען ניט קיין "אונ־טערוועלט" לייט, ניט קיין סתם באנדי־טען, נאר הונגעריגע. געהערט האט מען זאגט דער אמעריקאנער שרייבער, אז אמ־ווייניגסטענס 10 מענשען זענען אומגע־קומען אויף דעם מארק אין יענעם בלוטי־גען געשלעג. אבער דעם אמת איז שווער פעסטצושטעלען. די סאוויעטישע ציטונ־גען, ווי געזאגט, האבען וועגען דעם ניט געשריבען. אז א צרה איז דארט עפעס געשעהן — דאס איז קלאהר.

דער גלח מיט די פאנאטישע פויערים

דער אמעריקאנער שרייבער דער־צעהלט ווי ער האט הינטער מאסקווע גע־זעהן נייע גרויסע געביידעס, אי פארבי־גע געביידעס, אי אנדערע געביידעס. מען בויט, מען ארבייט. א סך פרויען ארביי־טערינס זעהען זיך אין די סטאנציעס. די סאוויעטישע רעגירונג ארבייט איצט שטארק אריינצופיהרען די פרוי אין דער ארבייט. מאסקווע איז פול מיט מענשען, מאסקווע וואקסט.

דערפאר איז לענינגראד זייט נאך דער רעוואלוציע קלענער געווארען — דארט, אין לענינגראד, געהט דאס לעבען אן א סך שטילער, ווי אין מאסקווע, גאר קיין גלייכעניש ניט.

נאהענט צו לענינגראד געפינט זיך א נייע ריזיגע עלעקטרישע סטאנציע. דער אמעריקאנער שרייבער איז זיך אזוי גע־פאהרען פון לענינגראד צו באקוקען דאס לאנד אביסעל טיעפער.

מיט אמאל האט ער ביי א זייט פון וועג דערזעהן א געזעמעל. דארט זענען געשטאנען א סך פויערים מיט פערד און מיט קיה. צווישען זיי איז געשטאנען א גלח מיט א צלם אין דער האנט. דער גלח איז געווען אנגעטאן אין די אלטע קירכע־קליידער, אזוי ווי אין די אלטע צייטען. אויפ'ן גלח האט זיך זייט דאן גאר ניט געביטען. די פויערים זענען געשטאנען מיט הוילע קעפ. אנדערע האבען אויך גע־האלטען צלמים אין די הענט. פאר דעם גלח איז געשטאנען א גרויסע קירכע־שיסעל מיט וואסער און דער גלח האט עפעס געמורמעלט מיט די ליפען און גע־טאכט מיט די הענט איבער דער שיסעל. וואס איז דאס?

געפינט אויס דער שרייבער, אז די פויערים זענען זיך דאס צונויפגעקומען צום גלח אין פעלד, ער זאל בענשען זייערע קיה און פערד, עס זאל זיי קיין קראנק־הייט ניט טרעפען.

פאנאטיזם, אט אזוי ווי אמאל. אט דא ניט ווייט שטעהען די נייע עלעקטרי־שע סטאנציע און דא אויפ'ן פעלד שטע־הען נאך די פויערים מיט'ן גלח און ער הייליגט זייערע קיה...

א סצענע אויפ'ן באהן

וועגען דער גוטמוטיגקייט פון רוסי־שען פויער האט מען שוין אין דער לי־טעראטור א סך געשריבען. די רעוואלוציע האט דעם פויער נאך צוגעגעבען א געפיהל פון חבר'שאפט. דער אמעריקאנער שריי־בער גיט איבער א מעשה ווי אזוי איהם איז אויסגעקומען צו פיהלען שטארק אומ־באקוועם פון דער דאזיגער חברשאפט, און גוטמוטיגקייט. עס איז אזוי געווען: ענד־ליך איז ער דורך פוילען אנגעקומען קיין נעגארעלאיע. די ערשטע סאוויעטישע שטאדט אויף דער גרעניץ. דורכגעמאכט די נויטיגע גרעניץ פארהערען און דער אמעריקאנער שרייבער האט באקומען צו וויסען, אז אלץ איז מיט איהם אלרויט, כאראשא! ער דארף בייטען די באהן וועט באלד ווייטער פאהרען. דער שריי־בער האט אפגעדונגען א באזונדערען פלאץ אויף א צוג, מען זאל איהם ניט שטערען, ער זאל קענען אויך זיצען און שרייבען, און פארצייכענען אויף פאפיר, וואס ער זעהט און הערט. ווען דער באהן איז גע־שטאנען אין סטאנציע, האט דער שרייבער דערווייל געגעסען מיטאג. די פרייזען, ווי געזאגט, זענען גרויסע. קיין גרינס קען מען אין גאנצען ניט באקומען. פאר פוטער צום דינער מוז מען באצאהלען 50 סענט עקסטרא. דער שרייבער זאגט, אז עס איז אבער דא ברויט אין מאסקווע און די וואס האבען שפייז קארטען באקומען עס.

בקיצור, אפגעגעסען, אפגעטרונקען, לאזט זיך דער אמעריקאנער געהן צו זיין פלאץ אויפ'ן באהן. ווי ערשטוינט איז ער געווארען, דערזעהענדיג אויף זיין באנק, אויף זיין ווינקעל, פאר וועלכען ער האט גוט באצאהלט, א בילעט געקויפט, ליגט גאר אויסגעצויגען א רוס, מיט גרויסע שטיוועל. דער קאפ איז ביי איהם איינגאנ־צען געווען אהן האר, אן אמתער פליך, אבער די בארד זיינע איז געווען ברייט און גרויס. דער רוס האט אביסעל אונ־טערגעהויבען זיין קאפ און מאדנע גע־שמייכעלט. ער האט עפעס געמורמעלט אין רוסיש. דער אמעריקאנער, וואס איז פון אנהויב אין כעס געווען, איז ווייכער געווארען, געלאזט דעם אומגעבעטענעם גאסט ווייטער ליגען דארט. נאכמעהר, ער מיט'ן רוס זענען געווארען גוטע ברידער. אבער אויף מארגען, ווען דער אמעריקא־נער האט זיך אויפגעכאפט, איז דער רוס שוין ניט געווען. אוועק אפילו אהן א "גוד באי". ניט געזעגנט זיך אפילו.

זיג-זאג

פאפיראס פאפיר

א ביכעל פון 120 בלעטלאך -5ס

דאס ארגינעל אויטאמאטיש ביכעלע וואס גיט בלעטלאך איינציגווייז. קיין ווייסט.

די פרוי אין טורקעסטאן קריגט שוין מאנטלען

רעדענדיג וועגען די פארשידענע אויפטואונגען פון דער סאוויעטען-רעגיע־רונג, גיט דער שרייבער איבער, אז די פרויען אין ווייטען טורקעסטאן קריגען שוין ווינטער ווארימע מאנטלען צוגלייך מיט זייערע מענער. דאס האבען זיי דער רעוואלוציע צו פארדאנקען. געוועהנליך איז עס אזוי געווען: ווינטער, ווען אין טורקעסטאן איז זעהר קאלט, פלעגען די מענער דארט פון אלטע צייטען אננעהמען אויף זיך אלע ווארימע קליידער וואס עס איז געווען אין הויז און געהן אין גאס, די פרויען פלעגען מוזען בלייבען אין הויז. זיי וועלען דאך קיין נאקעטע ניט געהן אין פראסט אריין. אבער די סאַ־וויעטישע רעגירונג האט ערקלעהרט, אז די פרויען זאלען זיך טיילען גלייך מיט די מענער מיט ווינטערדיגע מאנטלען. לעצ־טען ווינטער האט מען שוין אין טורקעס־טאן געזעהן אויף די גאסען אויך פרויען אין ווארימע מאנטלען. אלטע לייט, מע־נער, האבען געקוקט אויף דעם ווי אויף א וואונדער.

איך קענט זיין זיכער אז די קוואליטעט ווערט קיינמאל ניט געענדערט

"SALADA" TEA

"פריש פון די גערטנער"

איך האב געלט צו לייען אויף

מארטגעדזשעס

ערשטע, צווייטע און דריטע

CHAS. COBLENS

401 מענינג עוו.

טעלעפאן טריניטי 2205.

איך קויף אויך צווייטע מארטגעדזשעס

HENRY S. ROSENBERG

באריסטער א. אז. וו.

געלט צו לייען

עדעלייד 1386.

702 פעדעראל בילדינג

דרייווערס!

זייט שטענדיג אויף דער וואך..

מאדנע, פיעלע עקסידענטס געשעהען אין העלען טאג, און אויף גלאטע וועגען. און אין א מערהייט פאלען, זענען די פארמישטע קארס אין אויסגעצייכענטען מעכאנישען צושטאנד.

די דערקלערונג קען געגעבען ווערען אין איין ווארט ... נאכלעסיגקייט.

הענט אויפ'ן ראד, אויגען אויפ'ן וועג. דער פרייז פון זיכערקייט אויף א געדיכטער זומער וועג איז אייביגע פארזיכטיגקייט, און איהר זייט אין געפאר דעם מאמענט ווען איהר הערט אויף זיין אויף דער וואך.

היט דעם וועג. היט די אנדערע קארס. היט די צייכענס. היט די פוסגעהער. היט די באן קריי־צונגען. היט אייער ספידאמיטער. היט זיך אליין.

טרייבט פארזיכטיג, אויסרעכענענדיג יענעמס באקוועמליכקייט און אייער זיכערקייט.

ONTARIO DEPARTMENT of HIGHWAYS

THE HON. LEOPOLD MACAULAY, MINISTER

זאלען אייערע 1095 מאלצייטן אין נייעם יאר זיין גליקלאכע

זיי וועלען זיין אזוי אויב איר וועט נוצען ווינדזאר זאלץ כדי ארויסצוברענגען אלע געשמאקע נא־טירליכע טעמים אין אייערע פליישען און אין אייער קאכען און באקען.

ווינדזאר זאלץ איז פריי פון ביטערע אומריינקיי־טען . . . אזוי זיס, אז מען רופט עס "זיס". עס רופט ארויס דעם טעם און מאכט אלע אייערע רופט ארויס סדעם עמ'ט!

אונזערע אייגענע כעמישע לא־באראטאריעס פארזיכערען אז די הויכע ריינקייט פון זאלץ זאל אנגעהאלטען ווערען אונגע־שטערט.

פארגרעסערט אייער צופרידענ־היים אין דעם נייעם יאר דורך נוצען ווינדזאר זאלץ רעגולער! עס איז אמת כשר. ווען זאלץ קאסט אזוי ווייניג . . . פאר־גינט אייך דאס "ריינסטע און בעסטע . . . ווינדזאר זאלץ.

אנדערע באליבטע בראנדס

ווינדזאר איידאנייזד זאלץ

ריגאל טייבעל זאלץ

שיט זיך ארויס לייכט

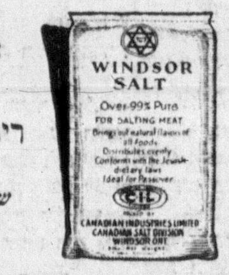

שרייבט נאכ'ן פרייען ביכעלע

"דער דאמאנס פון זאלץ" . . . א צאל ספעציעלע נוצען פון זאלץ. ווי . . . "זאלץ אין וואסער שטעלט אפ דעם ריח פון קרויט און גרינס".

ווינדזאר זאלץ

C-I-L

CANADIAN INDUSTRIES LIMITED

WINDSOR, ONTARIO

דר. לואיס ס. לאקהארט

מאכט באקאנט, אז ער האט געעפענט א

דענטיסט אפיס

פאר אלגעמיינער פראקטיק פון דענטיסטרי, אויף

קארנער קאלעדזש און מארקהאם סטריטס

DR. LOUIS S. LOCKHART

טעלעפאן: טריניטי 6250

רעז.: טריניטי 6022.

קומט אנקוקען דעם

„וועלש בלאוער"

שפארט אייך געלט, צייט און קוילען באווארימט אויטאמאטיש אייער הויז איז פולשטענדיג גאראנטירט.

פרייע סורוויים. לייכטע באדינגונגען

וועלש בלאוער און סטאקער קא.

באנק אוו נאווא סקאשיא בילדינג

דאנדעס און ספעדיינע

טריניטי 2436.

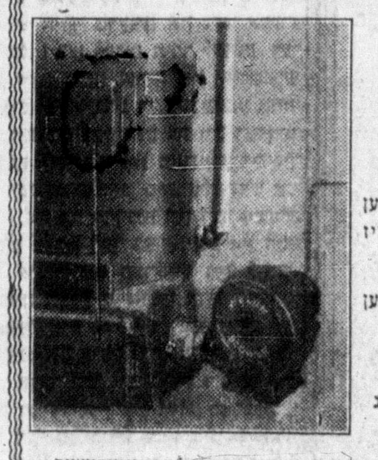

א. ווייט, סיילס מענעדזשער.

דער "וועלש בלאוער" צאלט פאר זיך אליין